



Дончо Цончев

Кутийката

Първата беше дървена, от шперплат, в нея инженер Ерофим Христов бе закрепил сложна система от жички и метални пластинки.

Втората – бакелитова, с нещо „купешка“ – година и нещо стоя в хола върху масичката на колелета.

Третата имаше прозрачни пластмасови части, под тях светеха цифрички и твърде много наподобяваше днешните, известни всекиму „елки“. Тя още стоеше в средата на библиотеката, пред огледалото, и от това изглеждаше двойна.

Петата, осмата, трийсет и шестата – Поля Христова отдавна им губеше бройката, въпреки че половината от онова, което говореха с Ерофим, беше все за поредната нова кутийка.

Той се изразяваше така: „кутийката“, докато всъщност ставаше дума за малки електронноизчислителни апаратури, на които бе посветил фанатично знанията, ума и младостта си.

– Човечеството се занимава с глупости – говореше той. – Защото не се е сетило, че има толкова евтини жички и пластинки, които могат да му служат. *Абсолютно* безпогрешно могат да служат, защото са мъртви. Мъртвото не може да сгреша, нали не трябва да ти доказвам това?

– Как? – питаше тя.

Това беше много отдавна, те обикновено седяха на някоя пейка из парка. Едничкото нейно „как“ му стигаше, за да се оживи и да обяснява, обяснява – докато се забравят сами и премръзнали.

– Цифрите могат всичко. *Всичко*, разбираш ли? Само трябва да им се нареди да работят.

Поля изгърваше още някое „как“ и той започваше маршалските команди на безбройните, мъртви, миниатюрни и безпогрешни войници-цифри.

Някога тъй си осъмваха в неговата студентска таванска квартира. Или осъмваше той, докато тя си заспиваше, омотана от жички и пластинки, но много щастлива и невинна в своята обич като дете.

Завършиха и двамата (той с пълно отличие), получиха хубаво жилище и нещата пред тях наистина безпогрешно се слагаха. Тъй се слагаха, както Ерофим Христов ги проектираше. И надали думата „проектираше“ е най-точната; той просто предвиждаше, изчисляваше и *заставяше* нещата да се подреждат по волята му.

Роди се дъщерята, после и синът – Поля напусна работата си и остана в къщи, за да си гледа семейството. Заслужаваше си. Хлапетата бяха ококорени и умни като баща си. Самият той просто пердашеше бързо напред в кариерата си и проблемите с дохода за четиримата бяха

практически теоретични.

Щастливи години – Поля Христова сама, в себе си, тъй преценяваше това време. Здрави, нахранени, името на бащата с всяка година значи повече и повече. Какво друго да иска човек от живота? Една съпруга какво друго да иска?

Поля тъй мислеше и сега – сама в големия хол, до камината, пред чашката си с кафе и пред четиридесет и петия си рожден ден. Децата бяха на училище. Ерофим беше в чужбина. Той щеше да се прибере, разбира се, за деня. Щяха да го чествуват – рождения ден на мама – както винаги: сплотени сами помежду си и с близките си приятели.

Огледа хубавия хол. Вчера бе викала жена да изчисти – този вид лукс в нейния бит отдавна влизаше „в реда на нещата“. Предметите огледа, сред които бе минала силната ѝ възраст – библиотеката с неизброимите математики и физики, кутийките... Усмихна се вътрешно, без да променя гримасата. Не мразеше кутийките – честно, – нали от тях всъщност беше дошло всичко. И децата го знаеха. И... да живеят кутийките, разбира се.

Намери си нещо да прави (да не седи така и да зяпа в нищото), после извъртя една хубава баница и времето си изтече.

Децата си дойдоха едно по едно, разхвърляха своите чанти, тетрадки и думи навсякъде – така къщата винаги оживяваше и не оставаше нито едно къшенице, от което може нищото да те зяпне. Тя все пак ги строи в две редици да помагат в подреждането на масата, а после твърдо им отказа да ходят сами на летището. Инженер Ерофим Христов щеше да бъде посрещнат от служебна кола. Освен това той толкова често пътуваше, че изпращането и посрещането му не бяха събития, а по-скоро нормално всекидневие.

Докато си говореха за това, ключът се намести в бравата и се завъртя.

Ерофим Христов пушна куфара си в антрето и децата наскочаха отгоре му.

Поля изчака своя ред с едно старо и мило, щастливо достойнство, после усети в ръцете си цвете и много му се зарадва.

Ерофим Христов взе куфара си отново и с широки крачки се запъти към хола. Спря в средата, отвори го и си пое дъх като пред отговорно изказване.

Първо погледна дъщеря си и каза:

– Твоите джинси отпаднаха този път.

После погледна сина си.

– И твоите... поръчки. Ще ви обясня какво стана. Просто си дадох всичките пари за...

Той беше съвършено спокоен и даже радостен. Разбърка бельото си в куфара, изхвърли на килима гашета и носни кърпи на топки (заедно с тях няколко шоколада), измъкна една кутийка с копчета и светещи цифри и с мълчалива тържественост я поднесе пред погледите на всички.

И тримата вече бяха видели, че в куфара нямаше друго освен още две смачкани ризи.

– Повече от десет години се блъскам за това нещо. Оттук започва *друг* етап в работата ми. Това исках. Открих го някак си. Нататък вече...

Беше щастлив. Очакваше съпричастие и овации.

Първа се обади дъщеря му:

– Татко! Браво на тебе!

Тя не се и превъзможваше. Очите ѝ светеха досущ като неговите.

Синът се усмихваше радостен – може би по същия начин като кака си, може би просто на шоколада, който бе вече обелен в ръцете му.

И Поля се усмихна. И тя искаше да сподели радостта му, да каже нещо като „браво“, но думата не успя да излезе от устата ѝ.

Ерофим Христов закричи из хола и думите му (вечните негови думи и думи) се търкулнаха като камъни по надолнище. Японците така направили своя бум, те отдавна вземали всичко, каквото има по света, и само го комбинирали, за да го върнат на същия свят като чудо, той имал отдавна голямо, страхотно решение, не му стигала само една малка подробност, фатална подробност, и ето я сега тука тази подробност, идеално решена, в ръката му, вътре в кутийката, оттук нататък нещата с българската електроника – без друго една от силните български дейности пред лицето на света – със скок ще отидат напред, ах, какъв шанс имал той да попадне на онова, което толкова нощи и дни, толкова години...

Децата го слушаха, всеки по своему.

Каката искаше да проникне във всичко, да бъде голяма, да бъде като баща си.

Братчето ѝ дъвчеше шоколад (и бузите беше омазал) и се радваше на гласа, когото най-много обичаше на земята – за него другото не беше чак толкова интересно.

Поля знаеше тези неща много отдавна, още преди да се родят каката и нейното братче, още от студентския таван, който бе една пета от този хол тука, тя кимаше по своя стар, сигурен, верен, мил, уморен, незаменим другарски начин, после се сети, че нещо ври в кухнята, отиде да го види (нищо не врише), след това влезе в банята да си оправи косата и

вдигна очи към огледалото.

И тогава видя срещу себе си една жена на върха на четиридесет и петия си рожден ден, сред навалицата от семейно щастие, чиято неясна вътрешна кутийка – далеч по-неясна от абсолютно безгрешните жички, пластинки и цифри – неудържимо иска да се разплаче.

Неудържимо, съвсем неудържимо, но гласовете на гостите вече се чуваха пред вратата и тя не успя да направи даже това.

КРАЙ

© 1983 Дончо Цончев

Сканиране, разпознаване и редакция: Светослав Иванов, 2007

Публикация:

Дончо Цончев
ПРАЗНИК БЕЗ ПОДАРЪК

I издание

Рецензент Кръстю Куюмджиев
Редактор Стефан Поптонев
Художник Веселин Павлов
Художествен редактор Александър Хачатурян
Технически редактор Тодор Бъчваров
Коректор Нина Велчева

Издателски № 7082

Дадена за набор на 6.I.1983 г.

Подписана за печат на 10.IV.1983 г.

Излязла м. май

Печатни коли 11,50. Издателски коли 9,59

Условно-издателски коли 9,53.

Формат 84×108/32. Тираж 20 110

Цена 1,20 лв.

Код 22/9536222211/5605-9-83

Партиздат – София, бул. „В.И.Ленин“ № 47
ДП „Д. Благоев“ – София, ул. „Н. Ракин“ № 2

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3186>]